

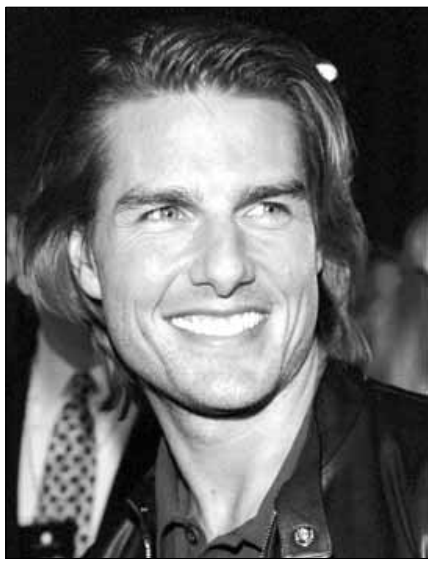
KULTURA

Umjetnički
natječaj Filip
Tradea

natječaji

ZAGREB, 16. rujna – Tvrta Filip Trade iz Zagreba objavljuje natječaj za dodjelu Nagrade za suvremenu umjetnost Filip Trade. Svrha te godišnje nagrade je promicanje autentičnoga suvremenog djelovanja, a iznosi deset tisuća njemačkih maraka u kunskoj protuvrijednosti. Ispatom nagrade tvrtka postaje vlasnik nagrađenoga rada. Na natječaj mogu se javiti svi likovni djelatnici državljanji Republike Hrvatske, bez obzira na tehniku kojom rade ili, pak, medij kojim se kao umjetnici bave uključujući slikarstvo, skulpturu, grafiku, instalacije, performance ili video. Za sudjelovanje na natječaju potrebno je poslati fotografiju djela, dotično kratak opis umjetničke intencije, ako se radi o nematerijalnome djelu. Vrednovat će se radovi nastali ove godine, a rok za slanje prijave je 1. ožujka 2002. Komisija za dodjelu Nagrade za suvremenu umjetnost Filip Trade ima pravo pogledati izvornik rada da bi donijela konačan sud o vrijednosti. Prijave radova šalju se na adresu: Filip Trade, za godišnju nagradu, Križna 18, 10 000 Zagreb. J. Š.

film

U filmu bi mogao glumiti ranjenog
južnjačkog vojnika: Tom Cruise

Novi film oscarovca
Minghelle

HOLLYWOOD, 16. rujna – Postoje mogućnosti da glumačka zvijezda Tom Cruise zaigra u najnovijem filmu Oscarom nagrađenog redatelja Anthonyja Minghelle »Cold Mountain«. Podsjetimo, Minghella je dobio Oscara za ekranizaciju uspješnice Michaela Ondaatjea »Engleski pacijent«. I ovoga je puta riječ o adaptaciji književnog predloška. Anthony Minghella je načinio scenarij prema istoimenom romanu Charlesa Fraizera iz 1997. godine. Film će se snimati u zajedničkoj produkciji Metro Golding Meyera i Miramax Filmsa. Međutim, službeni pregovori o ulogama još nisu počeli. Cruise bi u filmu mogao glumiti ranjenog južnjačkog vojnika. On se posljednjih dana Gradanskog rata nastoji vratiti voljenoj ženi u svoj dom u Sjevernoj Karolini. Minghella na ovom projektu radi već nekoliko godina, a za uloge su u vidu još Matt Damon, Brad Pitt, Tom Hanks i Daniel Day-Lewis. G. J.

karikatura

»Čovjek i pas« i
»Odmor na selu«

VARAŽDIN, 16. rujna – U organizaciji tvrtke »Vall 042« održano je ocjenjivanje pristigle 439 karikature iz 32 zemlje od 186 autora, a na ovogodišnju 6. međunarodnu izložbu karikatura na temu »Lovac i pas« te »Odmor na selu«. Komisijom je predsjedao Srećko Puntarić. Grand prix dodijeljen je Juriju Kosobukinu iz Ukrajine. Prva nagrada u kategoriji »Lovac i pas« dodijeljena je Sergeju Riabokonu iz Ukrajine, druga nagrada u toj kategoriji Nikoli Plečku iz Zagreba, a treća nagrada Željku Pilipoviću iz Varaždina. Prva nagrada u kategoriji »Odmor na selu« dodijeljena je Andreju Puchkaniovu iz Bjelorusije, druga nagrada u istoj kategoriji Yuriju Ochakovskom iz Izraela, a treća nagrada Ivanu Haramiji iz Koprivnice. Posebno priznanje koje dodjeljuje mjesni tjednik »Varaždinske vijesti« dobio je Boris Khenkin iz Ukrajine. Pokrovitelj 6. međunarodne izložbe karikatura, koja se održava u sklopu šestoga po redu Međunarodnog sajma prirode, turizma, lova i ribolova je grad Varaždin. K. G.

IZLOŽBE – Stalni postav djela Jurja Dalmatinca u Gliptoteci HAZU

»BOŽANSKA RUKA« U BIVŠOJ
KOTLOVNICI

Senzacionalnom izložbom sadrenih odljeva ingenioznog renesansnog majstora Jurja Matejeva Dalmatinca, bivša kotlovnica kožare pretvorena u jedan od najljepših izložbenih prostora! / Izložba u postavu prof. dr. Radovana Ivančevića upozorava na potrebu čuvanja ugroženih spomenika kulture

ZAGREB, 16. rujna – Rijetki su duhovi u povijesti dobivali laskav pridjev »božanski«, uspjevajući u skulpturi i arhitekturi izraziti dramu svoje epohe, dosegnuvi u skulpturi i arhitekturi sama nebesa!

Blistav genij Jurja Matejeva Dalmatinca davno se upisao u to probrano renesansno društvo kada se stvaralaštvo doista činilo božanskim, a ne ljudskim činom. Gotovo je bizaran podatak da je izložbom restauriranih odljeva probranih remek djela Jurja Matejeva Dalmatinca, Gliptoteke Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti svoju bivšu kotlovnicu kožare pretvorila u senzacionalno lijep izložbeni prostor koji će činiti dio stalnog postava. Zagrepani tako od sada (zahvaljujući i nevjerojatnom angažmanu ravnateljice Gliptoteke Ariane Kralj) na jednom mjestu imaju prilike uživati u umjetničkim remek djelima u prostoru što danas evocira sjaj vatikanskih kapela.

Izvanredna izložba »Šibenska katedrala – UNESCO popis svjetske kulturne baštine« otvorena je u petak kao oda graditelju čija je katedrala 2000. upisana na listu svjetske baštine UNESCO-a, uz bok Egipatskim piramidama. Riječ je o dugo pripremanoj izložbi Gliptoteke HAZU, Hrvatskog povjerenstva za UNESCO, Ministarstva kulture, Konzervatorskog odjela u Šibeniku i, dakako, najboljeg poznavatelja šibenske katedrale, prof. dr. Radovana Ivančevića koji potpisuje impresivan stalan postav izložbe.

Znastvenom strašću jednog od naših najboljih povjesničara umjetnosti koji je o šibenskoj katedrali najviše i pisao, podsjetio je prof. Dr. Radovan Ivančević na šest temeljnih odlika koje šibensku katedralu čine jedinstvenom u Europi: jedinstvo kamene građe, gradnja pomoću kamenih elemenata klesanih po mjeri i montiranih tehnikom što se rabi u dvodjelstvu, jedinstvo unutrašnjeg prostora i vanjskog volumena građevine, funkcionalno riješen trolisni zabat, organska stopljenost skulpture i arhitekture, integracija ikonografskog programa reljefa i skulptura u sklopu arhitekture, te niz originalnih ikonografskih inovacija kojima je

Juraj Matejev Dalmatinac mijenjao tisućljetnu tradiciju kršćanske sakralne arhitekture.

Među najvažnijim kao što je poznato jest Jurjevo prebacivanje težišta skulpture s portala na apsidu i u krstionici (umjesto prizora Krštenja Kristova koji se redovito javljalo na svodovima) postavljanje reljefa Boga Oca i golubice Svetog Duha, odnosno prenošenje uloge Krista na svako novorođenče koje biskup krsti nad zdencom!

Na izložbi se mogu vidjeti odljev dijela sjeverne fasade, odljevi svih glava koje je radio Juraj Dalmatinac kao i cjelovita krstionica koja pruža uistinu spektakularan doživljaj. Osim friza glava na odljevu sjevernoistočnog pilastra, vide se i dva puta koja nose razvijeni svitak s natpisom o gradnji, a ispod njih jest i jedini originalni Jurjev potpis na latinskom jeziku. Sama krstionica, koju je »zbog pada terena Juraj inventivno smjestio ispod južne apside katedrale«, remek-djelo je u kojem se spajaju kasna gotika i renesansa.

Izložen je i odljev nadgrob-

ne ploče šibenskog biskupa Jurja Šizgorića (1456.), velika umjetnikova mecene i prijatelja kojeg je Juraj »vjerno portretirao«, kao i dijelovi dvaju oltara koje je izveo u Splitu: oltar Sv. Staša u katedrali i oltar blaženog Arnira (1448) u kapeli koju je prigradio crkvi Sv. Eufemije. Na prvom se oltaru, kako ističe prof. dr. Radovan Ivančević ističe reljef »Bičevanja Kristova« u kojem je u spletu triju muških aktova izrazio »vrhunsko umijeće renesansnog oblikovanja tijela«. Na drugom, na kojem prikazuje kameno vanje splitskog biskupa Arnira od poljičkih seljaka u 12. stoljeću, Juraj posiježe za »antičkim uzorima«, opet postižući izvanredno rješenje.

Posebnu atrakciju na izložbi čine djela koja je radio u Italiji kao već slavni majstor. U Anconu će mu 1450. biti povjerenja izvedba triju najmonumentalnijih spomenika gotičkorenesansnog stila – fasada Trgovačke lože, portal crkve sv. Franje i lunete portala crkve Sv. Augustina. S pročelja Trgovačke lože mogu se vidjeti odljeveni kip konjanika i ženski akt Milos-

rda. Oklopljena konjanika (heraldički lik u grbu Ancone) Juraj će islesati kao trodimenzionalnu skulpturu prislonjenu neznatnim djelom uz zidnu plohu. Po realizmu i snazi, ističe dr. Ivančević, ne možemo joj naći odgovajuću u talijanskoj skulpturi. »nego je možemo usporediti jedino s likovima konja na glasovitim Uccellovim slikama bitaka.«

Još je spektakularniji Jurjev kip »Milosrda«, kojeg približava tipu ženskog akta antičke Venere, dokidajući nagim tijelom žene norme »srednjovjekovnog stida«. Originalno su rješenje i likovi petero dječčića što se »veru« po tijelu žene – čineći ovu skulpturu jedinstvenom u 15. stoljeću. Na posljednje originalno je rješenje postigao i na luneti portala Sv. Augustina (1460.) gdje prikazuje »znanstvenika u razjarenoj gesti kojom dokazuje da brani istinu vjere.«

Izložene su i dvije manje skulpture Sv. Petra i Sv. Jakova te djela Jurjevih učenika Andrije Alešija i Ivana Pribislavljića.

Marina Tenžera

Remek djelo graditeljstva upisano na Svjetsku listu kulturne baštine UNESCO: Šibenska katedrala

PROMOCIJE – U dvorcu Oršić u Gornjoj Stubici predstavljeni »Bogomraki« Vladimira Malekovića

KAJKAVSKI KRIŽ PATNJI

Knjiga »Bogomraki« objedinjuje feljtone pisane prvih godina rata u Hrvatskoj na kajkavštini / Knjiga nosi drame hrvatske povijesti i kajkavskog jezika / Izloženi crteži Dubravke Babić inspirirani tematikom Malekovićeve poezije

ZAGREB, 16. rujna – Dvorac Oršić, Muzej hrvatskog zagorja i seljačkih buna, iznad spomenika Matiji Gupcu u Gornjoj Stubici, bio je u petak mjesto predstavljanja knjige feljtona »Bogomraki« povjesničara umjetnosti Vladimira Malekovića. »Od 'lamentacija Vinka Zganca', nije u Hrvatskoj bilo tekstova koji su posve u kajkavskoj tradiciji«, rekao je predstavljajući knjigu, urednik nakladnika »Ex libris«, Mladen Kuzmanović.

Pisani na kajkavštini prvih

godina rata u Hrvatskoj, Malekovićeve poetski feljtoni objavljivi su u »Večernjem listu« od 1991. do 1993., pod pseudonimom Adam Grabowski. Za tisak su objedinjeni pod imenom »Bogomraki«, koje označava stanje u kojem više nema vjere u boga, pojasnio je autor, jer je upravo takvo bilo vrijeme o kojem sam pisao, rekao je Maleković.

Svjedočeći svakodnevicu još jedne hrvatske tragedije na kajkavštini, »Maleković je morao ponijeti i kajkavski

križ, koji je signum svih kajkavskih poraza«, rekao je autor pogovora Mladen Kuzmanović. »Malekovićeve knjige tako nosi dvije drame«, pojasnio je Kuzmanović, »dramu hrvatske nacije, i dramu jezika za kojeg se odlučio«. Prizivajući povijesne velikane pisane kajkavske riječi poput Vrameca, Pergošića, Habdelača ili Belostenca, Kuzmanović je posvjedočio kako je kajkavska književnost i leksikografija, zapravo povijest bojevanja. I sam je autor zahvalio izravnim uzorima svog izriča-

ja, a to su subjektivna povijesna svjedočenja Baltazara Krčelića i nezaobilazni Miroslav Krleža, kojem autor zahvaljuje za svoj, baroknom frazom opterećen stil.

Poetsku snagu patničkog ozračja kajkavskog jezika dočarao je dramski umjetnik Zlatko Crnković, interpretirajući autorove zapise, a u dvorcu Oršić otvorena je i izložba crteža Dubravke Babić koji su nastali prema motivima Malekovićeve knjige.

Danijela Merunka

Još jedna potraga za Gralom: Radovan Ruždjak i Ines Bojanić u »Parsifalu«

KAZALIŠTE - Praizvedba predstave za mlade Tene Štivičić »Parsifal«

VITEŠKA PRIČA S KLJUČEM

Kazalište »Mala scena«/ Vizualno dopadljiva, edukativno odmjereni i metaforički intrigantna priča o odrastanju u režiji Ivice Šimića

Helena Braut

Viteštvo je uvijek u modi, potraga za Gralom u srcu je svakog odrastanja, a nedostižne lijepe dame šarman-tan su okvir priča s kojih uvijek s nestrpljenjem tresemo prašinu vjekova. Ako se sve to oplemeni zdravim humorom i ironijskim odmakom, opća mjesta začine dosjetljivom analizom muško-ženskih odnosa, pred nama je još jedna inačica arturijanske legende, ovoga puta iz spisateljske radionice Tene Štivičić.

U predstavi »Parsifal«, praizvedenoj u subotu na pozornici »Male scene«, u režiji Ivice Šimića, mlada dramatičarka poslužila se zgodnim trikom i ključ, svoje stihova-

ne čarobne škrinjice mašte, metaforički bacila među mladu publiku. Kako će je gledatelji otključati, nije samo tajna dobro skrojene komada, što ovaj zasigurno jest, već i iskustveni napor, no i užitek, što nije predstavljalo poteškoću u dramaturški zaokruženoj a sadržajno nepretencioznoj i jasnoj predstavi. Problemi koje prate adolescenciju, dani su kroz junake s kojima se brzo i lako identificiramo, a edukativna nota nije predozirana velikim zaključcima, kakvima su ponekad obremenjeni angažirani komadi za mlade.

Predstavu krase i estetska soficiranost, s profinjnim osjećajem za likovnost (odlično rješenja scenografija

Dinke Jeričević, zanimljivi kostimi Mirjane Zagorec), a prati je i odlična funkcionalna glazbena kulisa Igora Karlića. No, u komadu koji je režiran s jakim autorskim rukopisom Ivice Šimića, s tek nekoliko dinamičkih zaskokivanja, naslovni je junak, nažalost, bačen u sjenu. Radovan Ruždjak kao Parsifal, glumac koji se još treba razvijati, predočio je svoje lice suviše plošno i predoslovno, pa je u kao u nekoj slikovnici, gotovo uronjen u vizualnu lijepu sliku predstave i izvedbe sporednih lica. Daleko efektivnije svoje je role odigrala mlada Ines Bojanić, udahnuvši joj upravo zarazne komičke elemente s originalnom govornom artikulacijom.

FOTO-IZLOŽBA – Upoznavanje javnosti s najznačajnijim arheološkim nalazištima na Žumberku

OD PRAPOVIJESTI DO SEOBE NARODA

Žumberačka gora, selo Budinjak / Otvorena izložba »Žumberak 20 godina poslije«

ZAGREB, 16. rujna – Prve vijesti o arheološkim nalazištima u Žumberku koje su dolazile u Arheološki odjel Narodnog muzeja u Zagrebu sežu u drugu polovicu 19. stoljeća. Međutim, tek unatrag 20 godina zagrebački arheolozi su započeli s pokusnim sondiranjima te sustavnim zaštitnim iskopavanjima na terenu. Rezultat toga rada su otkrića mnogih vrlo vrijednih arheoloških nalazišta. Iz povijesnog razdoblja to su ponajprije naselje i nekropola kraj sela Budinjak u središnjem dijelu žumberačke gore iz 9. – 5. stoljeća prije Krista, a iz razdoblja Rimskog Carstva vrijedne su nekropole u selima Gornja Vas i Bratelji iz 1. i 2. stoljeća poslije Krista.

Tijekom ljeta 1993. istražen je na Budinjačkom polju kneževski tumul u kojem je pronađeno 10 grobova, među kojima i središnji kneževski grob sa zdjelastom kacigom, jedinom te vrste u ovom dijelu Europe, a nalazi se u stalnom postavu MGZ. Rezultati ovih istraživanja na Žumberku, 20 godina poslije, popraćeni su prigodnom izložbom, autorskom para Zorana Gregla i Želimira Škoberne, koja je otvorena u subotu u Budinjaku.

Po riječima ravnatelja Muzeja grada Zagreba Vinka Ivića, cilj ove foto-izložbe jest upoznati širu javnost sa značajnijim do sad istraženim arheološkim nalazištima na

Žumberku. Ona je ujedno i najava retrospektivne izložbe koja će biti postavljena u veljači 2002. u Arheološkom muzeju u Zagrebu. Ravnatelj je naglasio da MGZ ima nadzor nad zemljom gdje se izvode arheološka iskapanja. Jedan od autora, Zoran Gregl, ističe da iskapanja nadilaze lokalne i državne okvire, a to dokazuju i izložbe rimskog stakla iz Hrvatske izloženog u Rimu, Veneciji i Lisabonu. Kneževski grob, s lokaliteta Gornja Vas rekonstruiran je i izložen u Lapidariju Arheološkog muzeja u Zagrebu. Gregl je također svrnuo pozornost na potpuno očuvane staklene urne u kojoj su kosti pokojnika, te na grobnu poput binu.

Drugi autor izložbe, Želimir Škoberne na otvorenu je govorio o zajedničkim projektima s kolegama Slovencima, budući da se nalazišta nalaze između Krke i Kupe, dakle na jedinstvenom geografskom prostoru.

Daljnji planovi obuhvatit će iskopavanje nekropole i tzv. židovskih kuća, a slijede i završni poslovi na obradi keramičkih predmeta koji će se tada predati kulturnoj javnosti. Izložbu je otvorio rektor grkokatoličkog sjemeništa u Zagrebu Nikola Kekić, koji je sa žalošću konstatirao da je Žumberak danas poput živog groba, misleći pritom na iseljavanje, siromaštvo i neznačajni prirast stanovnika.

Sead Begović

Moguć izgled kneževskog groba: Budinjak